

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**Методичні рекомендації
до виконання для студентів
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньої програми «Міжнародний бізнес»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

УДК 339.9:378.147.091.33-028.21](072)

К 32

Рецензенти:

Н. І. Данько – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної електронної комерції та готельно-ресторанної справи Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Н. М. Волоснікова – кандидат економічних наук, доцент кафедри загальної економічної теорії Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 4 від 24.06.2020 р.)*

К 32 **Кваліфікаційна** робота : методичні рекомендації до виконання для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньої програми «Міжнародний бізнес» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад.: С. І. Архієреєв, І. О. Дерід, Н. Д. Кондратенко, І. В. Тимошенко, І. В. Шкодін. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. – 40 с.

Видання містить рекомендації щодо виконання та оформлення кваліфікаційної роботи для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньої програми «Міжнародний бізнес» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Запропоновано орієнтовні теми кваліфікаційних робіт. Розкрито сутність процедури перевірки на запозичення. Увагу приділено рекомендаціям щодо підбору інформаційного матеріалу, організації виконання та підготовки до захисту кваліфікаційної роботи.

УДК 339.9:378.147.091.33-028.21](072)

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2020

© Архієреєв С. І., Дерід І. О., Кондратенко Н. Д., Тимошенко І. В., Шкодін І. В., уклад., 2020

© Дончик І. М., макет обкладинки, 2020

Навчальне видання

Архієреєв Сергій Ігорович

Дерід Ірина Олександрівна

Кондратенко Наталя Дмитрівна

Тимошенко Ігор Владиславович

Шкодін Ірина Віталіївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Методичні рекомендації до виконання

для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньої програми «Міжнародний бізнес» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Коректор *О. В. Анцибора*

Комп'ютерне верстання *Н. Є. Пруднік*

Макет обкладинки *І. М. Дончик*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк 2,32. Наклад 50 пр. Зам. № 111/20.

Видавець і виготовлювач

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Свідцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна

Тел. 705-24-32

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Підбір та опрацювання інформації.....	5
2. Структура та вимоги до структурних елементів кваліфікаційної роботи.....	6
3. Оформлення кваліфікаційної роботи.....	11
4. Академічна доброчесність та перевірка кваліфікаційних робіт на запозичення.....	16
5. Порядок попереднього захисту та допуску до захисту кваліфікаційних робіт.....	19
6. Рецензування кваліфікаційної роботи.....	21
7. Захист та оцінювання випускних кваліфікаційних робіт.....	21
8. Орієнтовні теми кваліфікаційних робіт.....	23
Додатки.....	26
Використана література.....	40

ВСТУП

Згідно з національною рамкою кваліфікацій бакалаврський рівень освіти є сьомим, і він формує здатність особи розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Виконання кваліфікаційних робіт, підготовка до атестаційних екзаменів є завершальним етапом навчання студентів за освітньо-професійною програмою рівня бакалавр і має на меті систематизування, закріплення і розширення теоретичних знань, умінь та навичок, визначення спроможності їх практичного застосування у вирішенні професійних завдань.

Теми кваліфікаційних робіт обговорюються на засіданнях випускових кафедр і затверджуються наказом ректора. Підготовка кваліфікаційних робіт проводиться студентами в університеті або на підприємствах (в організаціях, установах), що зацікавлені у цій роботі.

Кваліфікаційна робота – це робота, призначена для об'єктивного контролю ступеня сформованості умінь та знань здобувача вищої освіти.

Кваліфікаційна робота повинна бути теоретично-прикладною, тобто містити і теоретичне дослідження обраної проблеми, і аналіз практичної ситуації, а також рекомендації та висновки, розроблені студентом.

Першим кроком до написання якісної кваліфікаційної роботи є вибір теми. Від того, наскільки правильним буде вибір теми кваліфікаційної роботи, багато в чому залежить успішність її написання. Обирати тему можна зі списку тем, запропонованих професорсько-викладацьким складом кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії. Перш ніж остаточно обрати тему, необхідно звернутися до бібліотечних та інтернет-ресурсів і детальніше дізнатися про кожну з тем, яка здалась вам цікавою. Деталізувати тему із керівником кваліфікаційної роботи можна до остаточного її затвердження на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії.

Керівник кваліфікаційної роботи призначається Наказом ректора про затвердження тем випускних робіт. Плідна співпраця із керівником – одна із основ успішного написання кваліфікаційної роботи. Керівник допомагає уточнити тему, правильно підібрати літературу та інші інформаційні джерела, розробити план кваліфікаційної роботи, а також контролює вчасність виконання студентом окремих етапів роботи, читає роздруковану роботу та вказує на помилки, неточності, які студент має обов'язково виправити. Після завершення етапу написання кваліфікаційної роботи керівник надає відгук на кваліфікаційну роботу та вони разом зі студентом ставлять підписи на титульному аркуші кваліфікаційної роботи.

1 ПІДБІР ТА ОПРАЦЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Перш за все, студент повинен ознайомитись із літературою за обраною кваліфікаційною тематикою. Зробити це можна, скориставшись електронними каталогами бібліотек Харкова, зокрема Харківської центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (URL: <http://www-library.univer.kharkov.ua/ukr/> (дата звернення: 02.03.2020)) та Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка (URL: <http://korolenko.kharkov.com>) (дата звернення: 02.03.2020)).

Знайти статті у періодичних виданнях можна, переглянувши останні випуски видань за кожен рік – там надається перелік усіх статей, що вийшли протягом року, із зазначенням номерів, в яких вони були опубліковані.

Незамінними в науковій роботі є електронні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 02.03.2020)).

Також необхідною умовою успішного наукового дослідження є використання зарубіжного наукового здобутку. Зараз існує велика кількість інтернет-ресурсів, що надають вільний доступ до публікацій (зокрема URL: <https://ssrn.com/en/> (дата звернення: 06.03.2020)).

Необхідними для дослідження будуть і статистичні та аналітичні дані, які надають різні державні та міжнародні організації, зокрема:

1. Державна служба статистики України (URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 07.03.2020))

2. Міністерство закордонних справ України (URL: <http://mfa.gov.ua/ua> (дата звернення: 07.03.2020))

3. Country risk map (URL: <http://www.eulerhermes.com/economic-research/country-risks/Pages/country-reports-risk-map.aspx#country-reports> (Last accessed: 08.03.2020))

4. Doing Business Report Series (URL: <http://www.doingbusiness.org/reports/> (Last accessed: 02.03.2020))

5. Political Risk Services (URL: <http://www.prsgroup.com/about-us/our-two-methodologies/prs> (Last accessed: 02.03.2020))

6. World trade report (URL: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/world_trade_report18_e.pdf (Last accessed: 10.03.2020))

7. The World Bank (URL: <http://www.worldbank.org> (Last accessed: 12.03.2020)).

Для написання практичної частини роботи знадобиться інформація від підприємства, якщо кваліфікаційна робота виконується на його базі, або загальнодоступна інформація великих корпорацій, що оприлюднюється ними на власних сайтах.

Одержану інформацію потрібно систематизувати. Для цього доцільно створити окремі паперові папки та папки на комп'ютері, в яких можна зберігати інформацію за окремими питаннями з теми кваліфікаційного дослідження. Кожного разу, коли ви знайшли кілька джерел інформації за певною проблемою, їх необхідно зберегти у відповідній папці. Через деякий час у вас будуть зібрані думки різних фахівців з приводу кожної проблеми. Ці думки можна коротко викласти у кваліфікаційній роботі, відповідно оформивши посилання, і зробити власний висновок з приводу зазначеної проблеми. Крім того, підібраний матеріал допоможе вам остаточно скласти план дослідження. Складання плану є важливим і відповідальним етапом підготовчої роботи. Перш ніж розробити план, слід ознайомитися з літературою. Це дасть змогу детальніше уявити структуру роботи, послідовно викласти її зміст, точніше розкрити коло питань, які мають бути вирішені. План повинен концентровано відображати зміст вибраної теми, напрям її дослідження, постановку окремих питань, послідовне, логічне, взаємопов'язане викладання результатів. У процесі написання роботи план може вдосконалюватися: одні питання будуть з'ясовуватися, інші – вилучатися або ж відхилятися [2].

2 СТРУКТУРА ТА ВИМОГИ ДО СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота повинна мати такі основні структурні елементи:

- титульний аркуш;
- завдання до кваліфікаційної роботи;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (якщо є).

Кожен з цих елементів, а також розділи основної частини та додатки мають починатися з нової сторінки.

Загальний обсяг роботи без урахування списку використаних джерел та додатків має складати близько 70-75 сторінок.

До кваліфікаційної роботи додаються (у конверті формату А5, вклеєному на жорстку обкладинку в кінці кваліфікаційної роботи):

- письмовий відгук керівника кваліфікаційної роботи з характеристикою діяльності випускника під час виконання кваліфікаційної роботи;

– письмова рецензія зовнішнього рецензента (завірена печаткою установи, де працює рецензент) з оцінкою кваліфікаційної роботи за прийнятою шкалою оцінки знань (додаток И);

– анотації українською та англійською мовами обсягом від 500 до 1000 друкованих знаків (додаток К);

– електронна копія роботи у форматах *.doc та *.pdf, які мають бути ідентичними, з назвою файлу:

Diplom_Ivanov_2020.pdf (.doc);

– копія статті або тез доповіді за темою кваліфікаційної роботи;

– подання голові ЕК (готує Секретар атестаційної комісії).

Титульний аркуш оформлюється так, як наведено у додатку А.

Завдання до кваліфікаційної роботи оформлюється так, як наведено у додатку Б.

Зміст повинен містити назви всіх структурних елементів, заголовки та підзаголовки (якщо вони є) із зазначенням нумерації та номери їх початкових сторінок (приклад у додатку В). Зміст є відображенням плану кваліфікаційної роботи.

У **вступі** (3–5 сторінок, 5–7 % тексту) подається загальна характеристика кваліфікаційної роботи, а саме:

– обґрунтування **актуальності теми дослідження** (висвітлюється зв'язок теми із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукової проблеми або завдання, тобто обґрунтовується актуальність теми і висвітлюється ступінь її вивченості – опрацьовані публікації та дослідження);

– **мета і завдання** дослідження формулюються відповідно до предмета та об'єкта дослідження;

– **об'єкт та предмет** дослідження;

– **методи дослідження** (перераховуються використані наукові методи дослідження та змістовно відзначається, що саме досліджувалось за допомогою кожного методу);

– **основні результати дослідження** (відображаються найсуттєвіші висновки, яких автор досягнув у роботі);

– **практичне значення одержаних результатів дослідження** (надаються відомості про використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх практичного використання);

– **апробація матеріалів** кваліфікаційної роботи (назва та дата конференції, в якій брав участь студент, вихідні дані наукової статті, що написана студентом, апробація для кваліфікаційної роботи бакалаврського рівня є бажаною);

– **структура та обсяг роботи** (анонсується структура (кількість розділів та підрозділів, наявність змісту, вступу та висновків, таблиць та

рисунків, додатків), зазначається загальний обсяг роботи та кількість використаних джерел).

У вступі може також зазначатися зв'язок роботи з науковою темою кафедри. Номер та назву поточної наукової теми кафедри необхідно дізнатися у керівника кваліфікаційної роботи.

Отже, у **вступі** повинні бути відображені актуальність, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження, методи дослідження, основні наукові результати, практичне значення одержаних результатів дослідження, апробація результатів дослідження, структура і обсяг роботи.

Актуальність теми передбачає коротке викладення сучасного стану розглянутої проблеми та ступеня вивчення проблеми – коротко вказуються прізвища (з ініціалами) авторів, що зробили найбільш вагомий внесок у розробку проблеми (ці автори мають бути обов'язково присутні в списку використаних джерел); необхідність подальших досліджень цієї проблеми. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми або наукового завдання [2]. Тут дається відповідь на питання: «Чому цю проблему необхідно зараз вивчати?».

Формуючи **мету**, дослідник з'ясовує, який результат бажає отримати і яким він його очікує (при формулюванні мети часто використовують такі фрази: виявлення сутності, виявлення недоліків, виявлення проблем, оцінка рівня розвитку, виявлення параметрів ефективності, створення моделі...).

Мета конкретизується у **завданнях**. **Завдання дослідження** – це етапи роботи, послідовність виконання роботи (зазвичай зміст роботи є повним відображенням завдань). Завдання дослідження перераховуються у вигляді окремих тез, які починаються такими словами: виявити ..., сформулювати ..., визначити ..., встановити ..., дослідити..., проаналізувати... тощо. Такі чіткі формулювання у підсумку знаходять висвітлення у висновках роботи та коротких підсумках розділів. Кожне завдання роботи слід починати з нового рядка. На основі поставлених завдань обґрунтовується структура (план) роботи.

При визначенні **об'єкта** потрібно знайти відповідь на запитання: що розглядається? А **предмет** означає аспект розгляду (спосіб розгляду об'єкта дослідження, які нові відношення, властивості, аспекти і функції об'єкта розкриваються). Іншими словами, **об'єктом** виступає те, що досліджується, а **предметом** – те, що в цьому об'єкті отримує наукове пояснення. Зазвичай об'єкт та предмет дослідження видно із назви роботи.

Перелік методів дослідження необхідно робити не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджу-

валось тим чи іншим методом. Вирішення поставлених завдань у роботі необхідно здійснювати з використанням наступних методів:

- загальнонаукові методи: аналогія, системний аналіз, формалізація, історичний метод;
- методи логічної абстракції: аналіз і синтез, індукція і дедукція;
- економіко-математичні методи: кореляційний аналіз, регресійний аналіз, метод головних компонент, факторний аналіз, системно-функціональний аналіз та ін.;
- методи економіко-статистичного аналізу: табличний, графічний, групування, класифікації;
- маркетингові методи: SWOT-аналіз, PEST-аналіз, матричний, опитування, спостереження;
- методи експертної діагностики: ранжування, порівняння, оцінювання;
- методи моделювання: математичний, інтуїтивний, сценарний та ін.

Приклад оформлення вступу наведено у додатку Г.

Основна частина складається із трьох розділів. Обсяг – близько 60 сторінок, або близько 85 % тексту рукопису.

Перший розділ роботи має теоретичний характер. Цей розділ є дуже важливим для бакалаврської роботи. Він має складати близько 20 % основної частини роботи. Тут можна викласти історію проблеми. В теоретичному розділі розкриваються існуючі підходи до вирішення поставлених завдань, визначаються методи, що найчастіше використовуються, та обираються методи, якими вирішили користуватись ви (у вступі вони просто були зазначені). Перший розділ – це літературний огляд, а також зіставлення та аналіз автором різних точок зору та підходів до розв’язання проблеми. Тут можливе більш детальне, ніж у вступі, обґрунтування актуальності і значущості тих проблем, що мають бути розв’язані у роботі. В розділі висвітлюються фундаментальні положення економічної науки з теми кваліфікаційної роботи. Часто в одному з параграфів першого розділу робиться огляд трактування певного поняття різними авторами. Завершенням першого розділу мають бути висновки до розділу (висновки до розділу 1). У висновках до розділу автор викладає власні погляди на досліджувану проблему, вказує шляхи її розв’язання. Вони повинні бути аргументовано доведені та обґрунтовані логічно правильними теоретичними розрахунками, підтвердженими опрацьованими вітчизняними і закордонними джерелами літератури.

Другий розділ містить статистичні та аналітичні дані, демонструє практичні навички аналізу та систематизації даних. У розділі наводять якісну та кількісну інформацію про досліджуваний об’єкт. Зміст розділу залежить від теми кваліфікаційної роботи і може мати як переважно

теоретико-аналітичний, так і емпіричний характер. Робота додатково має містити аналіз певної галузі або групи підприємств, зіставлення діяльності вітчизняних підприємств із зарубіжним досвідом, узагальнену характеристику їх конкурентних позицій на вітчизняному і світовому ринках. Якщо робота має переважно теоретико-методичний характер і стосується дослідження макроекономічних проблем, у цьому розділі мають бути використані інформаційні джерела міжнародних урядових і неурядових дослідницьких організацій, дані міжнародних порівняльних досліджень ОЕСР, ООН, Світового банку та ін. Другий розділ рукопису зазвичай є трохи більшим за інші (зі згоди керівника кваліфікаційної роботи можливі деякі відхилення від нормативів). Для скорочення тексту розділу студент повинен широко використовувати фактичний матеріал у вигляді таблиць, рисунків, схем та графіків (які можна виносити в додатки). При цьому важливо здійснювати їх аналіз і робити самостійні висновки. Завершенням другого розділу мають бути висновки до розділу (висновки до розділу 2).

Третій розділ базується на теоретичній базі першого розділу та інформації й даних, що отримані у другому розділі. Він містить індивідуальні пропозиції та рекомендації щодо розв'язання поставленої проблеми або оптимізації та покращення роботи певної групи підприємств, галузі або економічної системи країни, міжнародного інтеграційного утворення, глобальної економічної системи і т. ін. Тут також містяться ваші власні судження стосовно предмета дослідження, виконуються завдання практичного характеру і досягається мета дослідження. Особливо треба звернути увагу на розробку методів покращення впровадження в практичній дії України (або іншої країни, групи країн – якщо це відповідає темі) шляхів вирішення проблеми, обраної для дослідження. Завершенням третього розділу мають бути висновки до розділу (висновки до розділу 3).

Кожен із розділів має містити від 2 до 3 підрозділів, усього 6–9 підрозділів на всю роботу.

Використовуючи наукові результати, ідеї, публікації та інші матеріали інших авторів у тексті кваліфікаційної роботи, обов'язково слід посилатися на публікації цих авторів. Під час викладу власних думок використовують фрази: «на наш погляд», «на нашу думку», «нами виявлено», «ми дійшли висновків» – цим ви вказуєте на сумісність дослідження із керівником кваліфікаційної роботи.

Висновки – це частина кваліфікаційної роботи, де викладаються кінцеві результати виконаної роботи, що доводять досягнення автором поставленої мети дослідження. Тут наводяться найбільш важливі наукові та практичні результати дослідження, зазначаються наукові проблеми, для розв'язання яких можуть бути застосовані результати дослідження, а також можливі напрямки продовження досліджень за тематикою

кваліфікаційної роботи. За наявності практичного значення отриманих результатів надаються рекомендації щодо їх використання. Обсяг 5–7 сторінок, або 8-10 % тексту рукопису. Почати висновки можна із фрази на зразок такої: «В результаті проведеного дослідження ми дійшли таких висновків, що відповідають завданням, вирішення яких було покладено в основу роботи». Самі висновки доцільно пронумерувати або промаркувати і викладати їх, використовуючи такі фрази: «було розкрито», «було визначено», «були класифіковані», «було доведено», «було запропоновано», «набуло подальшого розвитку». Кількість пунктів висновків має бути не меншою, ніж кількість поставлених у роботі завдань. І одержані висновки мають відповідати поставленим завданням та у своїй сукупності демонструвати, що студентом та керівником було досягнуто поставлену на початку дослідження мету. Висновки пишуть власними словами, тому в них не має бути запозичень та посилань.

Вся робота оформлюється за Національним стандартом України «Інформація і документація. Звіти у сфері науки і техніки» – ДСТУ 3008:2015.

Список використаних джерел формується одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Список використаних джерел оформлюється з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Приклади оформлення наведено у додатку Д. Обсяг використаних джерел має становити не менше 50 позицій, більшість джерел мають бути не старшими за 5 років.

3 ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Мова написання та захисту	Державна
Шрифт	Основний текст: текстовий редактор Word: шрифт – Times New Roman, розмір шрифту – 14 pt, вирівнювання по ширині (напівжирний не використовувати, важливі частини можна виділити курсивом). Слова «ВСТУП» , «ВИСНОВКИ» , «ДОДАТКИ» , «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» , НАЗВИ РОЗДІЛІВ : шрифт – Times New Roman, розмір шрифту – 14 pt, використовувати Caps lock (великі букви), стиль напівжирний. Розміщення по

центру. Після номера розділу та підрозділу крапку не ставлять. Після назви розділу та підрозділу крапку не ставлять. Кожен розділ, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки починаються з нової сторінки. До наступного тексту 2 вільні рядки, але якщо нижче йде назва підрозділу, то вільних рядків не залишають, а після назви підрозділу залишають до тексту 2 вільних рядка.

ВСТУП

(2 вільні рядки)

текст

РОЗДІЛ 2 РОЗВИТОК ТА СУЧАСНИЙ СТАН МІЖНАРОДНОГО ФРАНЧАЙЗИНГУ У СВІТІ

(по центру без крапки, вільного рядка не залишаємо)

**2.1 Світовий досвід розвитку міжнародного
франчайзингу та кількісні показники франчайзингу
у світі** (по ширині з абзацного відступу, без крапки)

(2 вільні рядки)

текст

Зверніть увагу: після номера крапка не ставиться, після назви не ставиться!!!

Назви підрозділів, висновків до розділів: Times New Roman, розмір шрифту – 14 pt, стиль напівжирний. Відстань від тексту попереднього підрозділу 1 вільний рядок, якщо попереду назва розділу – немає вільних рядків. Вирівнювання по ширині із абзацного відступу. Крапка після назви підрозділу не ставиться. Далі текст підрозділу чи висновків до розділу через 2 вільні рядки, з абзацного відступу.

(1 вільний рядок)

Висновки до розділу 2 (по ширині з абзацного відступу)

(2 вільні рядки до наступного тексту)

Висновки до розділів розміщуються після кожного розділу роботи.

Важливо:

- не допускається наявність у тексті подвійних пробілів;
- перед переліком ставлять двокрапку; якщо подають переліки одного рівня підпорядкованості, то перед кожним із переліків ставлять знак «тире». Якщо у

	тексті є переліки кількох рівнів, то підпорядкованість позначають малими літерами української абетки, далі – арабськими цифрами, далі – через знаки «тире» (після цифри або літери певної позиції переліку ставлять круглу дужку, текст кожної позиції переліку треба починати з малої літери з абзацного відступу відносно попереднього рівня підпорядкованості. Приклад: а) _____; б) _____; 1) _____; 2) _____; – _____; – _____; в) _____. – в усьому тексті роботи використовуються однакові типи лапок «»; – стиль «напівжирний» у тексті застосовується лише при оформленні слів «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», а також НАЗВ РОЗДІЛІВ, назв підрозділів, висновків до розділів. Для інших цілей він не використовується; – стиль «курсив» у тексті може використовуватись для позначення окремих фрагментів тексту, на які автор хоче звернути увагу, а також для позначення заголовків елементів вступу (<i>«Актуальність дослідження»</i>, <i>«Мета дослідження»</i> тощо); – підкреслення у тексті не використовується.
Інтервал	1,5 міжрядкового інтервалу.
Поля	Ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.
Абзац	Відступ 1,25 см.
Нумерація розділів	Розділи нумеруються арабськими цифрами – 1, 2 і т. д. Підрозділи нумеруються двома цифрами 1.2 (де 1 – це номер розділу, а 2 – номер підрозділу).
Нумерація сторінок	Нумерація наскрізна, нумеруються всі сторінки кваліфікаційної роботи (разом зі списком використаних джерел та додатками). Першою сторінкою є титульний аркуш, другою та третьою – завдання до дипломної роботи, четвертою – зміст роботи і т. д. Хоча титульний аркуш є сторінкою 1, однак номер на титульному аркуші не друкується. Нумери

	сторінок на завданні також не друкуються (завдання роздруковується на обох сторонах аркуша). Нумерація сторінок арабськими цифрами. Розміщення зверху у правому куті.
Таблиці	Таблиці потрібно нумерувати в межах розділу. У цьому разі номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, Таблиця 2.1 – Прямі іноземні інвестиції в Україну. Це означає перша таблиця другого розділу. Назва таблиці має відображати її зміст, бути конкретно та стислою. Назву таблиці друкують з великої літери і розміщують над таблицею <u>з абзацного відступу через тире від номера</u>. Слово «Таблиця» і назва таблиці друкуються звичайним шрифтом, розміром 14. Шрифт тексту таблиці 12, а інтервал 1. Перенести частину таблиці на іншу сторінку можна, поставивши надпис «Продовження таблиці 1.4», «Кінець таблиці 1.4». Приклад у додатку Е. Якщо таблиця велика – винесіть її в додаток і тоді нумеруйте так: Таблиця Б.1 (Б – додаток, 1 – номер таблиці в додатку). Відстань між таблицею та текстом має становити 1 вільний рядок. Таблицю подають безпосередньо після тексту, у якому її згадано вперше, або на наступній сторінці.
Рисунки	Рисунками називають усі ілюстрації, графіки, діаграми тощо. Підпис ставиться під рисунком по центру (шрифт 14, звичайний). Підпис має такий вигляд: Рисунок 1.2 – Назва рисунка, де 1 – номер розділу, 2 – номер рисунка в розділі (приклад у додатку Ж). Якщо рисунок у додатку, то його підписуємо так само, лише нумерація буде мати вигляд Рисунок К.1 (рисунок 1 у додатку К). Якщо рисунок взято із джерела, то на нього обов’язкове посилання. На рисунок обов’язкове вказування у тексті, наприклад, «таку залежність продемонстровано на рис. 1.3». Між текстом до та після рисунка залишають по 1 вільному рядку. Рисунки можуть бути як чорно-білими, так і кольоровими (в такому разі ці сторінки роботи мають бути надруковані на кольоровому принтері).
Формули	Формула нумерується та наводиться посередині нового рядка (нумерація – з правого боку в дужках). Номер арабськими цифрами: 2.4 (четверта формула у розділі 2). Приклад: $NPV_{in} = -I_{in0} + \sum_{t_{in}=1}^{N_{in}} A_{t_{in}} * \left[\frac{1}{(1 + i_{in})} \right], \quad (2.4)$

	де (без абзацного відступу) – I_{in0} – це стартові інвестиції по проекту інновації (in); $A_{t_{in}}$ – очікувані у періоди (місяці, роки життєвого циклу інновації) грошові потоки по інновації; i_{in} – індивідуальна ставка дисконту, яка враховує ризики інновації, що впроваджується; N_{in} – строк корисного життя інновації. Вище та нижче формули залишають по 1 вільному рядку.
Посилання	Всі дані, взяті від інших авторів, повинні мати посилання на джерела їх отримання. Посилання розміщуються відразу за цитованим текстом у квадратних дужках. Наприклад: [39, с. 159–160], де 39 – це номер джерела у вашому списку літератури, а 159–160 – сторінки. Якщо джерело англomовне, то [5, p. 159–160]. Якщо треба послатися відразу на кілька джерел, то [10, с. 159–160; 11, с. 174–175].
Додатки	Додатки позначаються буквами українського алфавіту (букви Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь пропускають). Слово ДОДАТОК і відповідну велику букву українського алфавіту (наприклад, ДОДАТОК Г) розміщують посередині рядка, зверху. Нижче по центру – назва додатка (малими буквами з першої великої). Формули, рисунки та таблиці у додатках будуть нумеруватися так: А.1; Б.3. Якщо в додатку один рисунок, одна таблиця, одна формула чи одне рівняння, їх нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця Г.1, формула (В.1). Кожен додаток починають з нової сторінки. Перед додатками на вільному аркуші великими буквами по центру друкують «ДОДАТКИ», а нижче – тему кваліфікаційної роботи.
Примітки	Після назви теми роботи, розділу, підрозділу, додатка, таблиці, рисунка – крапка не ставиться. В тексті не використовують підкреслення. Лапки мають вигляд «». Апостроф має вигляд ' (комбінація клавіш – Alt0146). Тире має вигляд – (комбінація клавіш Alt0150). Додатки повинні мати наскрізну з текстом нумерацію сторінок.

4 АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПЕРЕВІРКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ НА ЗАПОЗИЧЕННЯ

Каразінський університет в освітньо-науковій діяльності приділяє значну увагу дотриманню правил та норм академічної доброчесності. Адже вона сприяє дієвості системи освіти, що має надавати справжні знання та навички, а не лише документи про здобуття освіти.

Впровадження принципів академічної доброчесності означає, що в процесі навчання та дослідницької роботи студенти, викладачі та науковці мають послуговуватись передусім принципами чесної праці та навчання.

Академічний плагіат – оприлюднення у письмовій або електронній формі (частково або повністю) наукових результатів, які були отримані та оприлюднені іншими особами, як доробків власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання.

Розрізняють такі види плагіату:

1) копіювання та оприлюднення виконаної іншим автором роботи як своєї;

2) дослівне копіювання фрагментів тексту (від фрази до будь-якої кількості речень) без посилання;

3) внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів у них тощо) та без посилань;

4) парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту; сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або речень при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, зокрема розміщеної в мережі Інтернет).

Згідно з Наказом Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна про введення в дію рішення Вченої ради з питання «Про затвердження Порядку проведення перевірки кваліфікаційних робіт, наукових праць та навчальних видань щодо наявності запозичень з інших документів» № 0204 – 1/088 від 27 лютого 2020 року, кваліфікаційні роботи студентів перевіряються із використанням Антиплагіатної інтернет-системи Strikeplagiarism.com (власність компанії Plagiat.pl).

Вчені ради факультетів (навчально-наукових інститутів) не пізніше ніж за місяць до попередніх захистів кваліфікаційних робіт на випускових кафедрах факультету затверджують показники оригінальності для кожної спеціальності. Коефіцієнт Подібності № 1 – це показник (у відсотках), що визначає рівень запозичень, знайдених у певних джерелах (базах даних та інтернеті), які складаються з фрагментів тексту, що містять щонайменше п'ять слів. Показники оригінальності за Коефіцієнтом Подібності № 1 на факультеті становлять:

– не більше 35 % – оригінальна робота (позитивний висновок);

- від 36 % до 60 % – задовільно оригінальна робота;
- від 61 % до 89 % – умовно оригінальна робота;
- більше 90 % – неоригінальна робота (негативний висновок).

Коефіцієнт Подібності № 2 – це значення (у відсотках), що визначає рівень запозичень, знайдених у певних джерелах (базах даних та інтернеті), які складаються з фрагментів тексту, що містять щонайменше 25 слів. Інша довжина фрагмента, відмінна від 25 слів, може індивідуально визначатися вченою радою факультету (навчально-наукового інституту) на основі керівних принципів, прийнятих університетом, та рекомендацій представників компанії StrikePlagiarism.com.

Якщо в Звіті Подібності Коефіцієнт Подібності № 2 перевищує 10 % або наявний сигнал «Тривога!», то робота вважається умовно оригінальною (при будь-якому значенні Коефіцієнта № 1) і підлягає додатковій перевірці.

Для перевірки кваліфікаційної роботи на наявність запозичень студент не пізніше ніж за п'ять днів до дати попереднього захисту повинен подати на випускову кафедру кваліфікаційну роботу (вчитану і схвалену науковим керівником, рекомендовану до перевірки на першому етапі попереднього захисту кафедрою) у друкованому вигляді, а також її електронний варіант. Перевірка можлива тільки для текстів робіт, наданих у наступних форматах: *.doc, *.docx, *.rtf або *.pdf. Також студент має подати заяву на ім'я ректора за формою.

Перевірку на можливу наявність у тексті кваліфікаційних робіт чужих опублікованих результатів (текстів) без належного посилання на кожній випусковій кафедрі (або, за рішенням декана факультету (директора навчально-наукового інституту) на декількох випускових кафедрах) здійснює відповідальний за перевірку Системний Оператор. Обов'язки Системного Оператора наказом ректора за поданням декана факультету покладаються (за їхньою згодою) на наукових, педагогічних або інших працівників факультету (навчально-наукового інституту).

На початку перевірки роботи на наявність у її тексті раніше опублікованих матеріалів без належного посилання на авторів Системний Оператор здійснює контроль ідентичності її друкованої та електронної версій. У разі невідповідності між друкованою та електронною версіями автор роботи зобов'язаний привести версії до взаємної відповідності.

Системний Оператор антиплагіатної системи відповідно до Порядку перевірки кваліфікаційних робіт студентів на наявність запозичень з інших документів перевіряє роботу та надає завідувачу кафедри протокол контролю оригінальності кваліфікаційної роботи.

При отриманні позитивного висновку про те, що неправомірних запозичень у роботі немає (робота визнана оригінальною), протокол надається завідувачу кафедри для проведення попереднього захисту кваліфікаційної роботи.

Якщо за результатами перевірки кваліфікаційна робота оцінюється як задовільно оригінальна, умовно оригінальна або неоригінальна, то Системний Оператор протягом двох наступних робочих днів направляє в електронному вигляді Повний Звіт Подібності науковому керівнику роботи та завідувачу кафедри. Завідувач кафедри (або призначений ним фахівець з теми кваліфікаційної роботи) разом із науковим керівником роботи мають проаналізувати Повний Звіт Подібності роботи, звертаючи увагу на:

- наявність у кваліфікаційній роботі великих фрагментів тексту, що ідентифіковані системою як подібні;
- наявність детальної подібності кваліфікаційної роботи до джерела (джерел), розташованого в мережі Інтернет та/або базах даних;
- можливість кваліфікувати особливості викладу тексту роботи як механічне переписування вже існуючого документа.

У висновках роботи не має бути запозичень.

Рішення про можливість або неможливість проведення попереднього захисту задовільно оригінальної або умовно оригінальної роботи приймається протягом трьох робочих днів із моменту отримання Повного Звіту Подібності та затверджується на засіданні кафедри, про що робиться запис у протоколі засідання кафедри та у Висновку щодо можливості попереднього захисту роботи.

Якщо кафедрою прийнято рішення про неможливість допустити до попереднього захисту задовільно оригінальну кваліфікаційну роботу (проект), студент має право протягом трьох робочих днів подати на кафедру доопрацьований та належно оформлений текст кваліфікаційної роботи (проекту). Після ретельного аналізу роботи з боку керівника на предмет усунення виявлених запозичень можливо прийняття рішення про проведення попереднього захисту роботи, про що робиться відповідний запис у Висновку щодо можливості попереднього захисту роботи та у протоколі засідання кафедри. Якщо недоліки, що були виявлені у роботі під час перевірки антиплагіатною системою, не були ліквідовані, то робота не допускається до захисту в Екзаменаційній комісії.

Якщо кафедрою прийнято рішення про неможливість допустити умовно оригінальну кваліфікаційну роботу (проект) до попереднього захисту, студенту дається п'ять робочих днів на корегування тексту кваліфікаційної роботи (проекту). Після отримання Системним Оператором оновленого варіанта роботи проводиться її повторна перевірка у системі Strikeplagiarism.com. Якщо за результатами повторної перевірки робота оцінюється як умовно оригінальна або неоригінальна, то робота не допускається до захисту в Екзаменаційній комісії.

Якщо за результатами перевірки оновленого тексту кваліфікаційна робота допускається до захисту, то оцінка, яку студент отримує під час

захисту не може перевищувати значення, що відповідає оцінці «добре» у традиційній чотирибальній шкалі.

Якщо кваліфікаційна робота була класифікована як неоригінальна, а аналіз Повного Звіту Подібності роботи, що був проведений фахівцями кафедри, підтверджує майже повну ідентичність текстів роботи та певних документів, розташованих в інтернеті або базах даних антиплагіатної системи, то кваліфікаційна робота не допускається до захисту в Екзаменаційній комісії.

Якщо кваліфікаційна робота студента не була допущена кафедрою до захисту в Екзаменаційній комісії, це рішення заноситься до протоколу засідання кафедри та до Висновку щодо можливості попереднього захисту роботи. Висновок щодо можливості попереднього захисту роботи формулюється у двох екземплярах; один екземпляр Висновку видається студенту, другий залишається в документах кафедри. Завідувач кафедри повинен протягом двох робочих днів подати витяг із протоколу засідання кафедри з рішенням про недопущення кваліфікаційної роботи до захисту декану факультету (директору навчально-наукового інституту) та студенту. Студент, кваліфікаційна робота якого була не допущена кафедрою до захисту, підлягає відрахуванню з Університету як такий, що не виконав навчальний план.

Заяви студентів, Протоколи контролю оригінальності кваліфікаційних робіт, Висновки щодо можливості попереднього захисту роботи зберігаються разом з кваліфікаційними роботами у документах кафедри.

Після проведення захисту кваліфікаційних робіт електронні версії всіх робіт, допущених до захисту, надаються Адміністратору антиплагіатної системи для занесення до архіву.

За дорученням ректора, проректора з науково-педагогічної роботи або начальника управління якості освіти Адміністратор антиплагіатної системи вибірково перевіряє надані роботи на наявність запозичень та звіряє Звіти Подібності, що були отримані ним особисто, зі Звітами, отриманими Системними Операторами кафедр. Якщо при цьому виникне необхідність перевірити відповідність між друкованою та електронною версіями окремих робіт, то за поданням директора Навчального центру менеджменту якості та моніторингу освітнього процесу факультету (навчально-наукові інститути) надають таку можливість Адміністратору антиплагіатної системи.

5 ПОРЯДОК ПОПЕРЕДНЬОГО ЗАХИСТУ ТА ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Кожен студент зобов'язаний пройти попередній захист кваліфікаційної роботи. Попередній захист є допуском до основного захисту.

За рішенням випускової кафедри можливим є проведення двох етапів попереднього захисту кваліфікаційних робіт. Перший етап проходить раніше за перевірку кваліфікаційних робіт на наявність запозичень на розширеному засіданні кафедри (за 3-4 тижні до основного захисту).

На першому етапі попереднього захисту студент надає роздруковану роботу, відповідає на питання за змістом роботи. Це дозволяє виявити недоліки в роботі, вказати шляхи їх усунення тощо. Кафедра може ухвалити рішення про необхідність доопрацювання кваліфікаційної роботи та відкласти рішення про надання допуску до перевірки на наявність запозичень. Це дає можливість студенту внести правки на основі зауважень, отриманих в процесі першого етапу попереднього захисту, оскільки в роботі, що успішно пройшла перевірку на наявність запозичень, зміни неприпустимі. Якщо на першому етапі попереднього захисту виявиться відсутність тексту роботи, невідповідність змісту роботи темі, надмірно низький науковий рівень роботи, повна невідповідність вимогам, то кафедра може прийняти рішення не допускати роботу до перевірки на наявність запозичень і не допускати роботу до захисту в ЕК (оформлюється відповідним записом у протоколі засідання кафедри). Якщо немає зауважень (або зауваження виправлені), то робота направляється на перевірку на наявність запозичень (для перевірки на наявність запозичень робота в роздрукованому та електронному вигляді надається на кафедру за 5 днів до запланованої дати другого етапу попереднього захисту) і на основі результату на засіданні кафедри рекомендується або не рекомендується до другого етапу попереднього захисту шляхом оформлення висновку щодо можливості проведення попереднього захисту роботи, який затверджують на засіданні кафедри. Допущений студент проходить другий етап попереднього захисту на засіданні кафедри, де робиться висновок щодо можливості допуску студента до основного захисту. На другому етапі попереднього захисту усе відбувається за процедурою, аналогічною до основного захисту, – це є своєрідною репетицією. Студент робить виступ, надає роздаткові матеріали, відповідає на питання. Другий етап попереднього захисту дає змогу студенту перевірити своє знання тексту роботи і здатність відповідати на проблемні питання. Зауваження членів кафедри до виступу та ілюстративного матеріалу ще можуть бути виправлені до основного захисту.

Готова рекомендована випускна кваліфікаційна робота має бути підписана студентом та керівником і з усіма супровідними матеріалами знаходитись на випусковій кафедрі не пізніше, ніж за тиждень до захисту.

Рішення про допуск роботи до захисту підтверджується підписом завідувача кафедри на її титульному аркуші, а також записом у протоколі засідання кафедри. Витяг із протоколу засідання надається декану факультету не пізніше ніж за п'ять днів до дати захисту кваліфікаційної роботи в екзаменаційній комісії.

Якщо рішення кафедри про допуск кваліфікаційної роботи до захисту є негативним, кафедра встановлює, чи може студент у майбутньому подати до захисту цю ж саму роботу з доопрацюванням або він зобов'язаний виконати роботу за новою темою. Це строго мотивоване рішення кафедри зазначається у протоколі засідання.

Витяг з протоколу засідання кафедри додається до проекту наказу про відрахування випускника. Студенти, кваліфікаційні роботи яких не були допущені до захисту, відраховуються з університету, водночас вони мають право на захист кваліфікаційної роботи протягом трьох років після відрахування.

6 РЕЦЕНЗУВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Рецензенти для рекомендованих до захисту робіт призначаються завідувачем випускової кафедри з викладачів економічних кафедр (крім випускової кафедри) і фахівців виробництва або фірм (з вищою економічною освітою), а також фахівців з адміністративного апарату районних, міських і обласних структур.

Рецензент відзначає актуальність теми дослідження, характеризує якість виконання кожного розділу роботи, зазначає, чи достатньо обґрунтованими є висновки роботи, надає характеристику ілюстративної частини роботи, відзначає наявність/нестачу в роботі передових методів досліджень, позитивні сторони роботи та недоліки, практичне значення кваліфікаційної роботи та оцінює її.

Вносити правки в кваліфікаційну роботу після рецензування не можна, однак необхідно ознайомитись зі змістом рецензії і на захист кваліфікаційної роботи підготувати відповіді на зауваження.

Форма рецензії наведена в додатку ІІ.

7 ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Захист випускних кваліфікаційних робіт проводиться на відкритих засіданнях екзаменаційної комісії (ЕК). До захисту допускаються лише рекомендовані кафедрою кваліфікаційні роботи. В ЕК випускник представляє такі матеріали (подаються на випускову кафедру не пізніше, ніж за тиждень до дати захисту):

- випускню кваліфікаційну роботу (підписану студентом, керівником і завідувачем кафедри для підтвердження допуску до захисту);
- ілюстративні матеріали (презентації в Power Point і роздатковий матеріал);

- електронний носій з повним текстом роботи;
- письмовий відгук керівника випускної кваліфікаційної роботи;
- письмову зовнішню рецензію на випускну кваліфікаційну роботу;
- анотацію українською та англійською мовами (додаток К);
- фотокопію опублікованої статті та/або тез конференції з тематики роботи з вихідними даними.

До екзаменаційної комісії можуть подаватися й інші матеріали, що характеризують освітню та професійну компетентність випускника, наукову та практичну цінність виконаної ним роботи: документи на право інтелектуальної власності, акти про практичне впровадження результатів кваліфікаційної роботи, зразки матеріалів, макети, вироби, нові технології, оригінальні математичні моделі та програми тощо.

Захист випускних кваліфікаційних робіт проходить у такому порядку:

- інформація завідувача кафедри про виконання випускником навчального плану;
- доповідь випускника тривалістю 8–10 хвилин;
- відповіді студента на питання членів ЕК і присутніх на захисті;
- оголошення відгуку та рецензії;
- відповіді студента на зауваження керівника і рецензента.

Доповідь студента має містити: 1) вступ, де він зазначає тему дослідження, актуальність, мету та завдання, методи; 2) короткий виклад основної частини роботи; 3) результати дослідження (висновки).

Свою доповідь студент ілюструє презентацією Power Point (10–15 слайдів) і роздатковим матеріалом (однакового змісту із презентацією).

Доповідаючи, студент використовує фрази: «нами було доведено...», «нами було досліджено...» вказуючи на спільну роботу із керівником. Наприкінці доповіді студент повинен повідомити про її закінчення словами «доповідь закінчено, дякую за увагу».

Оцінювання результатів захисту кваліфікаційних робіт здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в університеті системою контролю знань за національною шкалою та 100-бальною шкалою ECTS.

Випускну кваліфікаційну роботу оцінюють на закритому засіданні ЕК. До уваги береться відгук наукового керівника, оцінка роботи зовнішнім рецензентом. При оцінюванні роботи членами ЕК враховується глибина опрацювання і охоплення теми, використання джерел, уміння аналізувати зібраний матеріал, грамотність і стиль викладу, якість технічного оформлення роботи, доповіді студента, відповідей на запитання та критичні зауваження. При визначенні оцінки кваліфікаційної роботи береться до уваги рівень теоретичної, наукової та практичної підготовки студента. Повторний захист кваліфікаційної роботи з метою підвищення оцінки не дозволяється. Результат захисту оголошується того

ж дня після оформлення протоколу засідання екзаменаційної комісії. Рішення про оцінку випускної кваліфікаційної роботи, а також про присвоєння випускнику відповідної кваліфікації і видачу диплома приймається екзаменаційною комісією. Прийняте рішення та підстави для його ухвалення фіксуються в протоколі засідання екзаменаційної комісії. Якщо за результатами захисту кваліфікаційної роботи в її тексті виявлено відтворення студентом чужих опублікованих результатів без належного посилання на автора чи фальсифікацію результатів, екзаменаційна комісія виставляє за захист кваліфікаційної роботи незадовільну оцінку і встановлює, що при повторній атестації студент зобов'язаний опрацювати нову тему кваліфікаційної роботи, яку визначає відповідна кафедра.

Випускник, якого не допустили до захисту або який отримав незадовільну оцінку, відраховується з університету. У випадках, коли захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, екзаменаційна комісія встановлює, чи може студент подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою при повторній атестації. Рішення екзаменаційної комісії зазначається у протоколі.

8 ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

1. Політико-правове середовище функціонування міжнародної компанії.
2. Економічне середовище функціонування міжнародної компанії.
3. Валютне середовище функціонування міжнародної компанії.
4. Торговельна діяльність міжнародної компанії.
5. Інвестиційна діяльність міжнародної компанії.
6. Визначення структури експортного портфеля підприємства.
7. Цінова стратегія підприємства на зовнішньому ринку.
8. Контрактне виробництво як бізнес-модель взаємодії із зарубіжними партнерами підприємства.
9. Спільне підприємство як бізнес-модель взаємодії із зарубіжними партнерами.
10. Управління ризиками у зовнішньоекономічній діяльності підприємства.
11. Процеси регіональної інтеграції в сучасних умовах розвитку міжнародного бізнесу (на прикладі інтеграційного об'єднання...).
12. Міжнародна торгівля в сучасних умовах розвитку міжнародного бізнесу.
13. Фінансові аспекти діяльності міжнародних компаній на глобальних світових ринках (на прикладі ...).
14. Інформатизація як основний інструмент розвитку міжнародного бізнесу.

15. Сучасні тенденції розвитку торговельно-економічних процесів у міжнародному бізнесі.
16. Роль страхування в міжнародному бізнесі.
17. Факторинг у міжнародному бізнесі.
18. Міжнародний менеджмент: сутність та фактори розвитку.
19. Оптимізація стратегій зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
20. Інноваційний розвиток як чинник конкурентоспроможності міжнародного підприємства.
21. Стратегії організації зовнішньоекономічної діяльності підприємств.
22. Інноваційний менеджмент міжнародної компанії.
23. Міжнародний стратегічний маркетинг.
24. Роль корпоративного управління в міжнародних компаніях.
25. Глобальний бренд-менеджмент та управління брендом на міжнародних ринках.
26. Вплив торгових санкцій на розвиток економік світу.
27. Економічні передумови ІТ-аутсорсингу в Україні та його наслідки.
28. Комерційна логістика в системі сучасних міжнародних економічних відносин.
29. Особливості страхування у зовнішньоекономічній діяльності підприємства.
30. PR в міжнародному маркетингу.
31. Значення транзитного потенціалу для розвитку міжнародного бізнесу України.
32. Управління ризиком в міжнародному бізнесі.
33. Аналіз країнових ризиків в аспекті ведення міжнародного бізнесу.
34. Міжнародний офшорний бізнес.
35. Система управління якістю в міжнародних компаніях.
36. Система стимулювання збуту в діяльності підприємства на зовнішньому ринку (на прикладі...).
37. Формування експортного потенціалу аграрного підприємства.
38. Роль різних типів вільних економічних зон для розвитку міжнародного бізнесу.
39. Розвиток світового ринку інформаційних послуг.
40. Бізнес-планування маркетингової діяльності фірми на зовнішньому ринку (на прикладі...).
41. Інтеграція міжнародного інформаційного бізнесу України у світовий інформаційний простір.
42. Культурно-етичні аспекти в менеджменті сучасного міжнародного бізнесу.
43. Етика і соціальна відповідальність ведення міжнародного бізнесу. (Соціалізація сучасного міжнародного бізнесу.)

44. Шляхи вдосконалення експортно-імпоротної діяльності підприємств України.
45. Розвиток стартап проектування у практиці міжнародного бізнесу (на прикладі ...).
46. Соціокультурні чинники розвитку міжнародних підприємств в Україні.
47. Оптимізація доходів ТНК через механізм трансфертного ціноутворення.
48. Вибір стратегії формування інвестиційного портфеля міжнародної компанії.
49. Оптимізація вибору джерел фінансування компанії в умовах глобалізації.
50. Вдосконалення системи міжнародних банківських розрахунків в Україні.
51. Формування системи стратегічних рішень у зовнішньоекономічній діяльності підприємства.
52. Організаційно-економічний механізм розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
53. Активізація зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
54. Облік валютних операцій.
55. Міжнародні розрахунки у зовнішньоекономічній діяльності.
56. Облік, аналіз і контроль валютних операцій.
57. Діяльність провідних ТНК в умовах формування інформаційної економіки.
58. Аутсорсинг та офшорінг як складові міжнародного поділу праці: стан, тенденції, перспективи.
59. Формування високотехнічних кластерів в економіці Європи як досвід для України.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Приклад оформлення титульного аркуша

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії
(кегель 16 пт, маленькі, не жирний)

Кваліфікаційна робота бакалавра *(кегель 22 пт, напівжирний, маленькі)*

на тему *(кегель 16 пт, напівжирний): «МІЖНАРОДНИЙ
ФРАНЧАЙЗИНГ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ»*
(кегель 16 пт, великі, напівжирний)

(усе далі кегель 16 пт, маленькі, не жирний)

Виконав (виконала):
студент (ка) групи УМБ-41
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»,
освітньо-професійної програми
«Міжнародний бізнес»
Іванова М. Б. (підпис студента)

Керівник: к.е.н., доц.
Дерід І. О. (підпис керівника)

Рецензент: к.е.н., доц.
Панасенко О. В.

Харків – 2020

ДОДАТОК Б

Приклад оформлення завдання до кваліфікаційної роботи
(завдання друкується на одному аркуші з двох сторінок)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес»

ЗАТВЕРДЖУЮ

**В. о. завідувача кафедри міжнародного
бізнесу та економічної теорії
Дерід І. О.**

_____ підпис _____ ініціали, прізвище
“ ____ ” _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “ ____ ” _____ 20__ року № ____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Перелік питань, які потрібно розробити

4. План роботи

№ з/П	Назви етапів роботи

5. Дата видачі завдання _____

Студент

підпис

ініціали,

прізвище

Керівник роботи

підпис

ініціали,

прізвище

ДОДАТОК В

Приклад оформлення змісту роботи

ЗМІСТ (шрифт 14, великі, напівжирний)

ВСТУП (шрифт 14, великі, не жирний).....	6
РОЗДІЛ 1 СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА МІЖНАРОДНОГО ФРАНЧАЙЗИНГУ (шрифт 14, великі, не жирний).....	9
1.1 Сутність франчайзингу (шрифт 14, маленькі, не жирний).....	9
1.2 Міжнародний франчайзинг як спосіб ведення бізнесу....	15
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2 РОЗВИТОК ТА СУЧАСНИЙ СТАН МІЖНАРОДНОГО ФРАНЧАЙЗИНГУ У СВІТІ.....	30
2.1 Світовий досвід розвитку міжнародного франчайзингу та кількісні показники франчайзингу у світі.....	30
2.2 Визначення сучасних тенденцій міжнародного франчайзингу на основі аналізу топ міжнародних франшиз у світі	39
Висновки до розділу 2.....	60
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ КРАЇНИ ДО МІЖНАРОДНОГО ФРАНЧАЙЗИНГУ...	61
3.1 Модель прийняття рішення щодо обрання країни для міжнародного франчайзингу.....	61
3.2 Проблеми та перспективи залучення України до міжнародного франчайзингу.....	68
Висновки до розділу 3.....	84
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
ДОДАТКИ	75

ДОДАТОК Г

Приклад оформлення вступу

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Перехід до ринкової економіки передбачає розвиток різних форм підприємництва, причому особливо актуально стоїть проблема становлення малого бізнесу. З огляду на всю складність організації власної справи традиційним шляхом, йде активний пошук нових моделей підприємницької діяльності. За останні роки з'явилася величезна кількість підприємств, що працюють під марками широко відомих вітчизняних і зарубіжних компаній. Оскільки очевидно, що створення мережі філій або представництв вимагало б набагато більш тривалого періоду часу і значних інвестицій, які в останні роки мали явну тенденцію до скорочення, можна припустити, що в даному випадку має місце якийсь новий спосіб організації бізнесу, що дозволяє українським підприємствам використовувати відомі іноземні торгові марки або виводити власні успішні бренди на зовнішній ринок. Даним способом є міжнародний франчайзинг. Підприємства, отримуючи передові технології і підтримку на основі франчайзингу, стають більш конкурентоспроможними. Франчайзинг в даний час набуває все більшого поширення в Україні і світі та потребує вироблення комплексного знання про нього. Все це визначає актуальність і значущість обраної теми.

В основу нашого дослідження лягло використання юридичних документів з питань франчайзингу, наукових доробків вітчизняних та іноземних дослідників, зокрема О. Шкутько, А. Росадо-Серрано, Д. Паул, А. Чекуркової, С. Спінеллі та ін., статистичних та аналітичних звітів та рейтингів, присвячених стану міжнародного франчайзингу та найуспішнішим міжнародним франшизам.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є визначення сутності та тенденцій міжнародного франчайзингу, розробка методів активного залучення України до системи міжнародного франчайзингу.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено та вирішено такі завдання:

- дослідити сутність франчайзингу;
- виявити сутність міжнародного франчайзингу як способу ведення бізнесу;
- виділити переваги і недоліки системи міжнародного франчайзингу;
- проаналізувати зарубіжний досвід розвитку міжнародного франчайзингу;

- проаналізувати кількісні показники розвитку франчайзингу у країнах світу;
- проаналізувати топ міжнародних франшиз у світі і на основі цього визначити сучасні тенденції міжнародного франчайзингу;
- розглянути модель прийняття рішення щодо обрання країни для експансії міжнародного франчайзингу;
- дослідити стан розвитку франчайзингу в Україні;
- на основі використання моделі прийняття рішення щодо обрання країни для експансії міжнародного франчайзингу розкрити проблеми та перспективи залучення міжнародного франчайзингу в Україну.

Об'єктом дослідження є міжнародний франчайзинг.

Предметом дослідження є сутність міжнародного франчайзингу, світовий досвід його розвитку та сучасні тенденції міжнародного франчайзингу.

Методи дослідження. Методи аналізу та синтезу було застосовано при визначенні сутності франчайзингу та міжнародного франчайзингу. При аналізі зарубіжного досвіду розвитку міжнародного франчайзингу використано історичний метод. Для виявлення стану системи франчайзингу в Україні та в світі застосовувався статистичний метод. При аналізі топ міжнародних франшиз було застосовано методи порівняння та бенчмаркінгу. Метод дедукції було застосовано при виявленні сучасних тенденцій міжнародного франчайзингу, а також при аналізі придатності різних країн до використання франчайзингу. Шляхом використання методу порівняння вдалося застосувати модель прийняття рішення щодо обрання країни для міжнародного франчайзингу при написанні останнього підрозділу роботи, що стосувався залучення міжнародного франчайзингу в Україну.

Основні результати дослідження:

1. Запропоновано ...
2. Удосконалено систематизацію...
3. Доведено зв'язок....
4. Виявлено способи підвищення ефективності...

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що обґрунтовані в ньому теоретичні положення в поєднанні з практичними висновками і розробленими рекомендаціями виступають основою для подальших наукових досліджень за зазначеною тематикою, а також можуть бути використані компаніями, що беруть участь у міжнародному франчайзингу або тільки бажають долучитися до нього. Також результати дослідження можуть бути використані при розробці державної політики щодо розвитку та підтримки франчайзингу в Україні. Також результати дослідження доцільним буде використовувати в навчальному процесі, зокрема при викладанні дисципліни «Міжнародний бізнес».

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження доповідалися на II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні перетворення міжнародного бізнесу» (Харків, 2019) [5]. Сформульовані в дослідженні положення, висновки та пропозиції опубліковано автором у науковій статті [6, с. 45–53].

Структура і обсяг. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел. Роботу викладено на 82 сторінках (враховуючи список використаних джерел та додатки). У дослідженні є 8 рисунків та 5 таблиць. Список використаних джерел містить 66 найменувань на 8 сторінках. Робота містить 3 додатки на 4 сторінках.

ДОДАТОК Д

Приклад оформлення списку використаних джерел

Один автор	Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади : монографія. Харків : Право, 2005. 304 с. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: із змін. та допов. на 12 берез. 2016 р. 12-те вид., допов. і переробл. Київ : Правова єдність, 2016. 810 с.
Два автори	Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с.
Три автори	Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с.
Чотири і більше авторів	Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядник(и)	Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України : навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 624 с.
Автори та перекладачі	Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / вступ. ст. Н. И. Панова; пер. с итал. М. М. Исаев. Киев : Ин Юре, 2014. 240 с. (Памятники правовой мысли).
Без автора	Галузева економічна політика держави : проблеми правового забезпечення : колект. моногр. / за наук. ред. Д. В. Задихайла. Харків : Юрайт, 2013. 520 с. (Серія «Наукові праці кафедри господарського права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»; т. 1).
Багатотомні видання	Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.
Автореферати дисертацій	Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах : автореф. дис. д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 36 с.
Дисертації	Костенко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель : дис. канд. юрид. наук : 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 183 с.
Патенти	Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G 21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07 ; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.

Розділ книги	Борисова В. И. Право частной собственности в системе социально-экономических прав и свобод граждан и пути его реализации. <i>Харьковская цивилистическая школа: право собственности</i> : монография / ред. И. В. Спасибо-Фатеева. Харьков : Право, 2012. Разд. 3, гл. 1. С. 87–99.
Тези доповіді	Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. <i>Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні</i> : матеріали XXII Харків. політолог. читань (м. Харків, 21 трав. 2009 р.). Харків, 2009. С. 47–49.
Стаття з довідкового видання	Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ : Юрид. думка, 2007. С. 550.
Стаття з продовжуваного видання	Гетьман А. П., Лозо В. І. Державно-правові проблеми подолання екологічної кризи в епоху глобалізації. <i>Проблеми законності</i> . Харків. 2013. Вип. 123. С. 65–77.
Стаття з періодичного видання (журнал, газета)	Петришин О., Серьогіна С. Змішана республіканська форма державного правління: питання теорії та практики. <i>Право України</i> . 2009. № 10. С. 57–60. або Петришин О., Серьогіна С. Змішана республіканська форма державного правління: питання теорії та практики // <i>Право України</i> . 2009. № 10. С. 57–60.
Електронні ресурси Примітка: DOI – це постійне місце розміщення (тому дата звернення не потрібна), не у всіх електронних ресурсів є DOI, тоді ставимо URL (він починається http://) і дату звернення.	Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. <i>Теорія і практика правознавства</i> : електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL : http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302 (дата звернення: 17.06.2016). Colletta L. Political satire and postmodern irony in the age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i> . 2009. Vol. 42, No. 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x. Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i> . 2016. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017). Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).
Законодавчі і нормативні документи	Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків : Право, 2016. 82 с. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. №1700-VII. Дата оновлення: 12.03.2017. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page (дата звернення: 17.03.2017).

ДОДАТОК Е

Приклад оформлення таблиці

Таблиця 2.1 – Країни-лідери за числом франчайзерів на початок 2019 року

Місце	Країна	Число франчайзерів, які оперують на ринку
1	КНР	5000
2	США	3680
3	Республіка Корея	2420
4	Бразилія	1688
5	Індія	1575
6	Туреччина	1400
7	Франція	1389
8	Росія	1300
9	Японія	1267
10	Канада	1232
11	Тайвань	1163
12	Німеччина	1075
13	Філіппіни	1070
14	Австралія	1055
15	Іспанія	955
16	Італія	939

Джерело: [6, с. 4]

або Джерело: розроблено автором за даними [7]

або Джерело: розроблено автором (тільки якщо в таблиці немає цифр)

ДОДАТОК Ж

Приклад оформлення рисунка

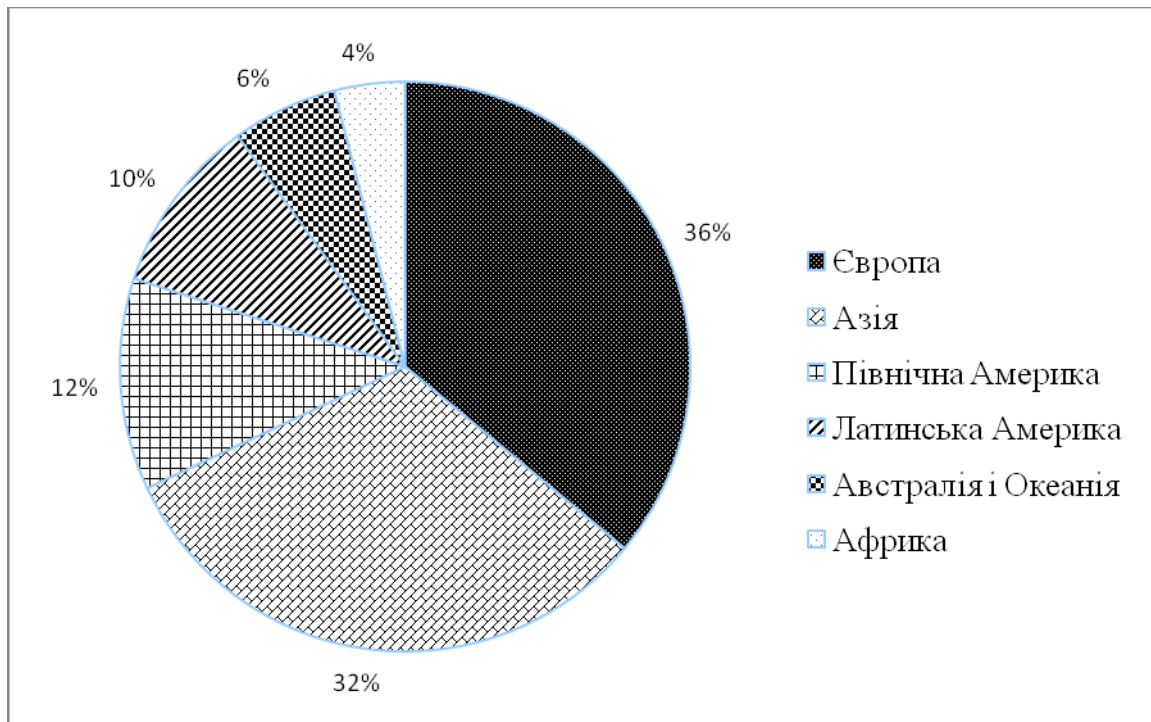

Рисунок 2.1 – Частки регіонів світу за кількістю франчайзерів у 2020 році (у %)

Джерело: [4]

або Джерело: розроблено автором за даними [4]

або Джерело: розроблено автором (тільки якщо в рисунку немає цифр)

ДОДАТОК И

Приклад оформлення зовнішньої рецензії на кваліфікаційну роботу бакалавра

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу бакалавра 4-го курсу
групи УМБ-41 денної форми навчання
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», освітньо-
професійної програми «Міжнародний бізнес»
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

(прізвище, ім'я, по батькові)

на тему

1. Актуальність теми

2. Характеристика якості виконання кожного розділу роботи

3. Ступінь обґрунтованості висновків роботи

4. Характеристика ілюстративної частини роботи

5. Використання в роботі останніх досліджень, передових методів і технологій (дослідницька частина)

6. Позитивні сторони роботи

7. Недоліки роботи

8. Практичне значення роботи

9. Загальна оцінка кваліфікаційної роботи

Рецензент:

Печатка установи

ДОДАТОК К

Приклад оформлення анотації

АНОТАЦІЯ

Куцак В. В. Міжнародний франчайзинг: світовий досвід та сучасні тенденції: кваліфікаційна робота бакалавра [Рукопис]. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2019. 80 с.

Кваліфікаційна робота бакалавра присвячена дослідженню сутності міжнародного франчайзингу, світовому досвіду його розвитку та сучасним тенденціям.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків; містить 8 рисунків, 5 таблиць, 3 додатки, список використаних джерел з 66 найменувань.

У розділі 1 досліджено сутність міжнародного франчайзингу, історію його становлення, правове регулювання франчайзингу, а також визначено основні переваги і недоліки міжнародного франчайзингу.

У розділі 2 досліджено зарубіжний досвід розвитку міжнародного франчайзингу, визначено кількісні показники розвитку франчайзингу у країнах світу, досліджено топ міжнародні франшизи у світі і на основі цього виявлено сучасні тенденції міжнародного франчайзингу.

Розділ 3 присвячено дослідженню моделі прийняття рішення щодо обрання країни для експансії міжнародного франчайзингу та визначено стан і перспективи розвитку франчайзингу в Україні.

Ключові слова: *франчайзинг, міжнародний франчайзинг, система франчайзингу, франшиза, франчайзер, франчайзі, правове регулювання франчайзингу, види франчайзингу, асоціації франчайзингу, франчайзингова мережа, франчайзингові точки, тенденції глобального ринку франчайзингу.*

Нижче те ж саме англійською (ABSTRACT), на одному аркуші з обох боків. Шрифт 14, інтервал одиничний.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Кваліфікаційна робота : методичні рекомендації до виконання (для студентів напряму підготовки 6.030203 – «Міжнародні економічні відносини»; рівень вищої освіти – бакалавр / уклад. А. П. Голіков, Л. І. Григорова-Беренда, Н. А. Казакова, С. А. Касьян, О. В. Ханова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 36 с.
2. Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної дипломної магістерської роботи за освітньо-професійною програмою «Міжнародний бізнес» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітнього ступеня магістр всіх форм навчання / уклад. Е. В. Прушківська, І. О. Лазнева, Н. С. Венгерська, О. Ю. Салімонов. Запоріжжя : ЗНТУ, 2017. 37 с.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (від 12.01.2017 р.). *Законодавство України*: веб-сайт. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#n99> (дата звернення: 2.03.2019)
4. Наказ Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Про введення в дію Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти у ХНУ імені В. Н. Каразіна» № 0501 – 1/173 від 14 травня 2015 року. URL : http://www.univer.kharkov.ua/docs/antiplagiat_nakaz_polozhennya.pdf (дата звернення: 5.03.2019)
5. Наказ Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна про введення в дію рішення Вченої ради з питання «Про затвердження Порядку проведення перевірки кваліфікаційних робіт, наукових праць та навчальних видань щодо наявності запозичень з інших документів» № 0204 – 1/088 від 27 лютого 2020 року. URL : <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/poriadok-provedennia-perevirky.pdf> (дата звернення: 5.03.2020)
6. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. URL : https://drive.google.com/drive/folders/0BwRBoOD_AIQSZ0xDtkt2eDNrX0U (дата звернення: 20.02.2019)
7. Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ 8302:2015 / Наук. б-ка Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого; уклад. О. І. Самофал. Харків, 2017. URL : <http://library.nlu.edu.ua/biblioteka/sait/nauka/gost/spisok-DSTU.pdf> (дата звернення: 2.03.2019)
8. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 «Міжнародні відносини» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, введений в дію наказом Міністерства освіти і науки України № 357 від 04.03.2020. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/03/292-mizhna-econom-vidnosyny-B.pdf> (дата звернення: 10.03.2020)